

"תופרים" בית לגדעון אוברזון

אדריכל: אורי ורנר
(לשעבר משרד נוטס ורנר אדריכלים)

צלם: מייק גנור

בית פאטיו, הוא בעצם יצירה שתחילתה בתקופה הכנענית והמשכה בתקופה הישרא-לית בבית "ארבעת המרחבים" שניתן לפגוש בעיר דוד (1200 לפנה"ס). בתים אלו, הידועים גם בשמם "בתי אטריום" ניתן למצוא גם במצ-רים, בסוריה שם הוא קרוי "בית חילווני" (משום שכל חלונותיו פונים פנימה לחצר הפנימית) וכמו כן במרוקו, פומפיי, סרדיניה, טולדו וסיביליה. בארצות אלה הוא קרוי גם "בית איפלוביום" (שפירושו חצר אוגרת מים). ריבוי השמות אינו מעיד על ריבוי סגנונות. השינויים בין מדינה למדינה ובין תקופה לתקופה הם שינויים בפרטים ובחומרים אולם תוכן המגורים והפעילות דומה. בית פשוט למראה כלפי חוץ, בדרך כלל בעל חומות או קירות גבוהים, אשר אינו מעיד על העושר הפנימי וחיי בעליו, ומנתק את הדיירים מהפעילות מחוץ לבית.

היחידות), כך שניתן לעבור מהבריכה לכל אחד מן האזורים - כאשר דלתות זכוכית בלבד מפרידות ביניהם לחצר הפנימית. אין הבדל נראה לעין בין חוץ לפניס ובין פונקציה אחת לשניה. "כל החדרים משקיפים לליבו של הבית (החצר והבריכה)" מבהיר האדריכל "...צד דרום משמש כצד מגורים - הוא חם, אבל אין לו אור דרומי. לעומת זאת המטבח, הממוקם בצפון, מקבל אור דרומי ישיר. לבית עצמו אין כניסה פורמלית, יש שער כניסה גדול בחומה ולאחר מכן החצר וקירות הזכוכית ולכן ניתן להכנס מהקארדו לכל מקום. בצד הצפוני מצוי חדר המשפחה והמרתף, כך שהם מקבלים אור בלתי ישיר ומבט לגינה המינימלית. בעצם, כל נושא האור הטבעי בבית הוא מאוד מבוקר. יצרנו פילטרים סימפטיים וזאת הודות למיקום הבית ושושנת הרוחות. שטח המגרש הנתון היה 614 מ"ר והבית עצמו בנוי על שטח של 340 מ"ר, אבל הכל באיפוק. אין שום דבר בומבסטי או מנקר עיניים. הזוג אוברזון (בניגוד לאנשים אחרים מאותה רמה חברתית) אינו משתחצן במה שיש לו. לעיתים קרובות אני רואה תכנון יפהפה של בתים ובעל הבית מסביר לי שאשתו תכננה את הבית ורק "לקחה אדריכל ששרטט לה את התוכנית..." וכמובן שזוהי שטות גמורה. הזוג אוברזון לעומת זאת קרוב לתחום העיצוב ולכן שותפו בעיצוב הבית - כמו כל לקוח שאני מתכנן עבורו, על מנת שגם הם יוכלו להיות חלק מהאנליזה והסינטיזה שמתרחשת. כל לקוח שמזמין אצלי תכנון של בית פרטי אני אומר לו - בוא נקיים דיאלוג בינינו - אם יש הנחות פקודות, הרי שאין יותר דיאלוג ואז גם לא אקח חלק בזה. כל נושא התכנון הוא עניין של משא ומתן ופשרות בין האדריכל ללקוח. מובן מאילו ואף רצוי להקשיב ולהבין את הלקוח - מכיוון שאם שני הצדדים מנסים להבין האחד את השני, הרי שלא נוצרת כפייה. אי אפשר

האדריכל אורי ורנר התבקש לעצב לגדעון ודינה אוברזון את בית המגורים. הזוג אוברזון לא חפץ בבית גרנדיוזי, להפך. סקיצות לבתים מפוארים נפסלו, או כפי שמסביר גדעון: "רציתי בית קטן על מגרש, עם חצר פנימית ובריכה. לא חשבתי על סגנון מסויים. ידעתי רק שברצוני לקבל קוביה - מלבן ובאמצע בריכה ובלי לראות את השכנים. אורי נתן לי הרבה וריאציות לבית ואני אהבתי את הסגנון שפגשתי בסרדיניה - בתים בצורת חזית ושתי קומות, כך שלא ניתן לחדור לאינטימיות שלי. כך הגענו בסופו של דבר לבית שתמיד רציתי, אין חדירה של שכנים ואין חלונות כלפי חוץ. ההבט שלי היה קודם כל שהבית מיועד עבורי. הוא נתפר לפי הנוחיות שלי (אני אוהב חללים גדולים ואני שונא קירות, דלתות ומזיחות). הבית מתוכנן בפשטות מדהימה - כמעט כמו לגו של ילדים. האלמנט היחיד שלכאורה עושה רושם זו הבריכה שמוארת בלילה והצמחיה מסביב. החומרים עצמם מאוד פשוטים ונקיים" אומר גדעון. את בית הפאטיו הראשון שלו, תכנן האדריכל בשנת '77 למשפחתו. לדעתו עם ישראל הרבה פעמים עושה שימוש שגוי בפאטיו המנוגד ליתרונותיו האנושיים והאקלימיים. השימוש הרווח הוא "פאטיו עתיר פילודנדרוס" שאנשים חיים סביבו ורק מסתכלים עליו. השימוש ההיסטורי - מסורתי והנכון הוא חלל שתקרתו שמייים ואנשים חיים בו ובסביבתו בעת ובעונה אחת. בבית של הזוג אוברזון תכנן מעטפת פשוטה, חלקי הבית שגובלים בשכנים הינם קירות אטומים, המהווים ניגוד עז לתוכן הפנימי המרווח ולחללים הפתוחים. הבית בצורת חזית ובאמצע בריכה מלבנית, כאשר כל יחידת המגורים בקומה התחתונה הינה יחידה אחת. אין הפרדה בין הסלון, בין המטבח, פינת האוכל ופינת הטלוויזיה. אין מזיחות (למעט משחק מזחצח בין הגבהים השונים של

הביצוע היא פשרה. קל להוציא תוכניות יפות, אבל צריך לזכור שאתה תלוי בקבלנים, חומרים ואנשי המקצוע בארץ שבה אתה מיישם את כל אותן תוכניות שלך. אינך יכול להרוס ושוב לבנות רק על מנת להגיע לשלמות, אבל לפעמים שווה להתעקש וצריך לקחת את כל הגורמים הללו בחשבון מדגיש אורי. אולם נראה שבית הזוג אוברזון לא נזקק להרבה פשרות. כחלק מתפיסת שטח הגבול שבין חלל פנימי וחיצוני, רוצפה החצר באותם מרצפות כמו בפנים הבית. ריצוף לבן 40x40 מקרמיקה. זה הוא אולי האלמנט היחיד שגדעון ודינה שוקלים לשנות. את הריצוף הלבן בחרו על מנת לתת תחושת אחידות וניקיון, כשהקונו-ספקט הוא לא להסגר בחדרים. "אין לי מחבוא בבית" מסביר גדעון "כלומר, מי שנכנס אלי הביתה הוא אורח רצוי. יש לי מרתף שבו היל-דיס יכולים לשחק ובקומת הקרקע יש ארבע פינות ישיבה - כך שיש הפרדה לא ויזואלית. את הריצוף הלבן בחרתי משום שאיני אוהב פרק-טיות במיוחד, אבל כנראה שאשנה זאת, מאחר ובאמת קשה לתחזק אותו ולשמר אותו נקי כל הזמן. אני עובד גם בבית ולכן חשוב לי ניקיון, אסט-תיות וחללים מרווחים. הגובה של חדר האוכל הוא 6.5 מ' והקירות בשאר החדרים 2.9 מ'. אפילו בחדר השינה אין הפרדה בין החדר עצמו והאמבטיה ולמרות שחדר הרחצה אינו גדול - הרי שנוצר רושם שהכל מאוד מרווח. בכל הבית יש אילוזיה של מרחב. בהתחלה גרנו בפנטהאוז ברמת השרון ואהבנו את האזור, הוא שקט וסימפטי, ולכן בנינו באזור זה גם את הבית. ולמרות שאני עובד גם בביתי, הרי שאין כל קשר לעבודתי. אני לא מלביש את הבית שלי כמו דוגמנית. דוגמנית זה דבר חולף ובית לא. אני מתייחס לבית כאל מבצר פרטי - למרות שאני אוהב לעבור בתים ולשנות את סגנון הריהוט".

להכתיב לאדם כיצד יגור בביתו שלו - זו אינה אדריכלות. כאשר אתה מבצע יצירה תלת מימדית, פסל למשל, הרי שאינך מוטרד מי יגור בו, עליך רק להזמין את הקהל להנות מן היצירה. אבל אדריכלות אינה יצירת פסלים או חללים סתם. חלל ארכיטקטוני מהווה חלק מהותי מרצף חללים היוצרים יחדיו מבנה - ובמבנה מסויים זה אמור להתגורר אדם מסויים ועליו לשרת את הפונקציות הספציפיות שלו - ולכן לא כל בית יתאים לאנשים שונים. נקודת המוצא שלי בכל פרוייקט שעשיתי - גדול או קטן (אם בכלל יש לי נקודת מוצא מוגדרת) הרי היא שיהיה לי קשה להבין את הדרישות הפרוייקטליות המוגדרות שעומדות לפני, אם לא אצא לקראת הלקוח. לדעתי, המילה פשרה אינה מילה מגונה. היא בסיס לדיאלוג טוב. גם כאשר תיכננתי את הבסיס של חזיל היס בחיפה, הרי שנאלצתי לעמוד אל מול תת אלוף מסויים ורס"ר - על דרישותיהם ולמחרת הם התחלפו, אבל הדרישות למקום נשאר כמות שהן. פרוייקט-טים מסוג זה אני מגדיר כפרוייקט יאנוסי (אל השענר היווני בעל שני הפרצופים - אחד פונה קדימה ואחד לאחור), כשעליך לענות על הצר-כים המשתנים של כל המרכיבים האנושיים של הלקוח ועליך - כאדרי-כל, לשכנע בדרך העדינה ביותר את המזמין שהחלל הוא מפתה ומתאים עבורו. כמוכן שהדיאלוג קיים גם בתחומים נוספים. בתכנון בית עליך לנהל את הדיאלוג לא רק עם הלקוח, אלא גם בינך לבין השטח הנתון, זכויות הבניה באזור, תקציב המזמין, השכנים מהצד ועוד. אתה יכול אולי לכפות על הלקוח את רצונך, אבל אינך יכול לכפות אותו על השטח או הרשות. לדעתי, אחד הכלים החשובים ביותר באדריכלות - מעבר ליכולת רישומית וכישרון תכנוני, זו היכולת לגשר על הפער בין הציפיות, לבין הדרישות ולבין התנאים המאלצים בשטח. אפילו יכולת